

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

SÖNDAGEN DEN 28 OKTOBER 1917.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

Fru Gerda Lundequist-Dahlström i titelrollen i Maurice Mæterlincks skådespel "Maria Magdalena" på Svenska teatern. — Almborg & Preinitz foto.

"Maria Magdalena" på Svenska teatern.

MAURICE MÆTERLINCKS bibliska drama "Maria Magdalena" kan, utan att räknas till diktarens främsta sceniska verk med deras djupa läggning och dramatiska intensitet, hälsas som ett betydande arbete, ej minst ur den synpunkten att styckets centralfigur, helärens-botgörerskan, på hvars personlighet både bildkonsten och diktkonsten frässat genom tiderna, så att gestalten löpt fara att bli en smula banal, väcker intresse genom den fina psykologi, hvarmed diktaren utformar hennes väsen. Om man frånräknar de första scenerna, där världens lust ännu behåller sitt grepp i henne och där skådespelerskan icke mäktar ge full illusion åt Magdalenas prakt- och njutningsälskande sinne och åt blodets hetta, blir allt det följande en rik spegling af ett sjäslif, som under ångestfylld kamp segrar öfver synden. Särskildt slutakten, då tvifvel och frestelser hårdast anfäktat henne och hon till sist, mot bakgrunden af korsfästningstumultet väljer sin ståndpunkt att låta Mästaren gå i döden för att det höga i hans lära ej skall besudlas och förtrampas, är af en storartad verkan. Här gaf fru Lundequist-Dahlström med sin konsts bästa medel en gripande skildring af en människosjäl's vända inför lifvets högsta kraf. Afven i öfrigt har stycket fått utmärkta tolkare, hvaribland särskildt må framhållas hr Svennbergs förträffliga filosofgestalt, en ädel vis, hvars förnuftsklara repliker förde tanken tillbaka till samkvämen i Platons akademi, och herr Ekmans lystne unge romare. Herr Johansson hade en mycket lycklig scen, då han berättar om Lazarus' uppväckande — för öfrigt i regihänseende en af styckets förnämsta. Uppsättningen förtjänar allt loford. Nu må man blott hoppas, att den griniga och oförstående premiärpubliken ej måtte ha många sina likar under de följande föreställningarna.

ARIEL.

Bondesonen, som blef den store reformatorn. Några erinringar till Luthers minnet den 31 okt.

HAN VAR STOLT ÖFVER SIN härkomst, Martin Luther. "Jag är en bondes son, min far, farfar och mina förfäder ha varit riktiga bönder," har han sagt. Om hans föräldrars karaktär kan man bilda sig en föreställning genom de porträtt som Lucas Cranach målat af dem vid tiden för Luthers bröllop. Modern visar oss bilden af den genom mycket arbete och många barn utsläpade, men sega och pliktrogna bondhustrun. Glimten i faderns ögon talar om det stolta själförtroendet och den kärva bondehumorn, liksom hans drag röjer den viljestyrka, trohet och stränghet, som så ofta blef till hårdhet och som in jagade sådan skräck i sonen Martin att han långt senare i sin hustafla, med tanke på barndomslidens ångest och fasa inför den faderliga myndigheten, inlade den särskilda varningen för föräldrar: "I fäder, reten icke edra barn till vrede."

Martin Luther vid 46 års ålder. Efter en målning af Lucas Cranach d. ä.

Katarina von Bora. Martin Luthers hustru vid 30 års ålder. Efter en målning af Lucas Cranach d. ä.

Mot bakgrunden af barndomen i hemmet kommer det också en särskild klang öfver dessa ord: "Den, hvilken som barn lärt sig frukta sina föräldrars minsta ord, han kommer som man att darra för ett skälfvande löf." — Af dessa sina föräldrar ärfde Luther en aldrig släppande arbetskraft och arbetslust, liksom den sunda fysik som stod honom bi äfven i de största påfrestningar. Men han ärfde äfven något af den råhet och klumpighet, samt den oförmåga att hålla yttre måtta, vare sig i ödmjukhet eller stolt- het som gjorde det svårare för honom själf i de afgörande stunderna i hans lif... Som bonde- och bergsmansson lärde han den drastiska terminologi från lagård, åker och äng hvaraf hans skrifter öfverflöda och som gjorde honom så ytterligt populär att man nästan kan säga att han med ett steg blef Tysklands störste folkskribent. Därtill bidrog väl ock hans grofva, men dråpliga humor — ett tydligt arf af fadern. Märkligt nog förblef dock Martin Luther, denne store nydanare, konservativ i alla politiska frågor, härufinnan en motsats till den för folkets samhällseliga, lika så väl som religiösa frihet sträfvande Calvin. Men det som dock ställer Luther så ojämförligt högt är den omutliga redbarhet och ärlighet som var drifkraften i hans hela lif och i synnerhet i hans största gärning, den religiösa reformationen.

Föräldrahemmet i Mansfeld var lifvet igenom ett mörkt minne för Martin Luther och där grundlades genom föräldrarnas hårda uppfostringsmetod från första barndomen den fruktan och ångestsikänsla, som så djupt rotades i hans själ att den sedan alltjämt, trots hans naturliga glädthet och humor, blef grundstämningen i hans karaktär. I Mansfelds stadsskola, där Luther tidigt började, drefs strängheten ännu längre än i föräldrahemmet. Där var det, enligt hans senare utsago, idel helvete och skärseid, andligen och genom strykmeter, äfven kroppsligen. Inga skolpojkstreck synas för Luther ha fått utgöra en välgörande motvikt, tvärtom ökades där skyggheten i hans natur. Redan i Mansfeld måste han ock för fattigdomens skull gå omkring på "Currende", d. v. s. genom sång och tiggande vid dörrarna skaffa sig bröd — ofta i stället ångestfullt flyende för hårda ord. I Mansfeld stod också galgen. Och ett af Luthers mest utplånliga barndomsminnen var afrättningen där af en fader och hans två söner. Huru mottagligt skulle ej hans känsliga unga sinne vara för de berättelser som modern därjämte omtalade om den farliga och skräckin jagande öfvervärld, som huserade rundt omkring, om djävulen i bergsverken, mot hvilken blott St. Anna kunde hjälpa, om skogsrädet, om den slygga häxan i grannskapet som sökte skada modern, och om månförmörkelsens hoffulla undermening. Låt oss icke öfverlägset le, då vi tänka på denna naiva öfvertro, utan därvid komma ihåg att allt detta som för oss är grof vidskeplighet hade i det 15:de århundradet ett inslag af religiositet, och var därför föremål för alla fromma katolikens bäfvande tro.

Men icke nog med fasan för alla de osynliga andemakternas ondska — Luther mötte också nu tidens stora religiösa fråga: hur skall jag blifva rättfärdig inför Gud? Hos honom fann den religiösa ångesten särskildt gensvar, för honom, som lärt sig frukta sin jordiske fader, måste naturligen den himmelske fadern te sig ännu mycket mera fruktansvärd. Såsom 14-årig sändes Luther till en högre skola i Magdeburg. Faderns förbättrade lefnadsvillkor ändrade nämligen planerna för den begåfvade sonens utbildning och redan nu var syftet universitetet. Skolan med dess pensionat där Luther bodde, tillhörde den väldiga lekmanaföreningen "Det gemensamma lifvets bröder", hvilken hade den bästa förreformatoriska undervisningsformen. Några medlemmar af denna förening undervisade också i trivialskolan. De sökte befördra religiöst lif bl. a. genom att sprida bibeln med tillhjälp af den nyupptäckta boktryckerikonsten och skaffade Luther en del af bibeln på tyska. Att Luther först i Erfurts universitetsbibliotek eller t. o. m. först i klostret träffade på en bibel är således oriktigt. Bibelns studium invercade emellertid ej då lugnande på hans själ, och i det hela synes Luther ha varit för kort tid i Magdeburg, för att undervisningen där synbart skulle påskynda hans utveckling. Två upplevelser i

Magdeburg fäste sig däremot outplånligt i hans minne och gaf tankarna på det religiösa problemet ytterligare styrka. Han fick bevisa en katolsk gudstjänst i all dess prakt i Magdeburgs berömda domkyrka. Den gjorde ett mäktigt intryck på hans för allt stort och skönt öppna sinne, hvilket visar sig bl. a. däri, att han senare söker bevara så mycket som möjligt af den katolska massan, äfven då han utarbetar den nya protestantiska kyrkoordningen. — Den andra upplevelsen, hvilken blottade för honom en annan sida af den mäktiga katolska kyrkan, var att Luther en dag på gatan fick se den ansedde furst Wilhelm af Anhalt vandra fram barfota och i trasig botgörardräkt, utmärglad af späkningar och böjd under den tunga tiggarsäcken. Han hade blifvit munk för att frälsa sin själ. Var detta männe den rätta vägen att undkomma Guds vrede och den hotande domen?

Men nu infaller ett nytt skede i Luthers lif. Han sändes till Eisenach, där modern har släktingar, tydligen i den förhoppningen att dessa skola hjälpa honom vidare. Denna beräkning slog emellertid fel och Luther fick åter skaffa sitt lefvebröd genom sång och tiggande. Han hade nu utvecklats till en ovanligt musikalisk yngling med vacker sångröst. Den ansedde borgaren Kunz Cotta och hans hustru lade märke till honom och snart upptogs han i deras hus som gäst, nästan som son. Och här faller det ljus öfver Luthers hittills mörka ungdomslif. Han får bli medlem i ett hem, grundadt på bärande kärlek mellan man och hustru, hans öga möter ett nytt mänskligt ideal: det sunda hemlifvets sedlighet och skönhet, hvilket senare griper in äfven i hans reformatoriska gärning.

Luther kom nära 18-årig till universitetet i Erfurt, en stad, där tidens alla religiösa krafter voro i verksamhet. Han bodde i ett stort studenthem, och hade till det yttre blifvit fri från den religiösa ångesten. I umgängeslivet var han glad och angenäm, älskade musik, och läste därjämte så flitigt att han 1505 förvärfvade magistergraden inom filosofiska fakulteten och blef genom sin stora begåfning föremål för uppmärksamhet inom universitetet. Enligt faderns önskan skulle han nu studera juridik. Då kom i stället det för alla öfverraskande inträdet i Erfurts kloster.

Under studierna i Erfurt hade Luther i dess universitetsbibliotek åter fått i sin hand en bibel af den s. k. vulgataeditionen och under läsningen här af vaknade åter den gamla själsångesten inför de religiösa problemen. Han fann i bibeln Gud först och främst som domaren, hvilken af människorna kräde rättfärdighet och ondskans straff. Inför detta kraf såg han den egna synden

Luthers mor. Efter en målning af Lucas Cranach d. ä.

Stationsinspektör och fru Lars Engström firade den 18 oktober guldbryllöp. Aldringarna hade för detta ändamål rest upp till huvudstaden för att i ett af sina barns — Strixredaktör Albert Engström — hem fira högtidligheten. Förutom sonen Albert samlades kring föräldrarna apotekare Fredrik Engström, fru Erik Sparre, doktor Torbjörn Engström och fru Simon Adde. — W. Lamm foto.

och odugligheten allt klarare. — — — Därtill kommo nu äfven flera yltre händelser att påskynda krisen inom honom. En af hans vänner gick i kloster och påminde väl därigenom om Anhaltfurstens försakelseväg. En annan dog. Själ f sjuknade Luther svårt och dödens fruktansvärda allvar trängde sig på honom. När han sedan gjorde en resa till hemmet i Mansfeld såg han rundt om de vanställda offren för en pestepidemi. I allt fann han Guds straffande hand — uppenbarelsens vredesskålar, hvilka redan börjat utgjutas. Så var hans sinne väl förberedt för det som komma skulle och den 2 juli 1505 skedde den katastrof, som skulle kasta Luther in på den väg som slutligen ledde till reformationen. På hans återfärd, vid byn Slotternheim kom nämligen ett blixtslag i hans omedelbara närhet honom att förfärad sjunka på knä under ropet: "Hjälp, helga Anna, jag vill bli munk."

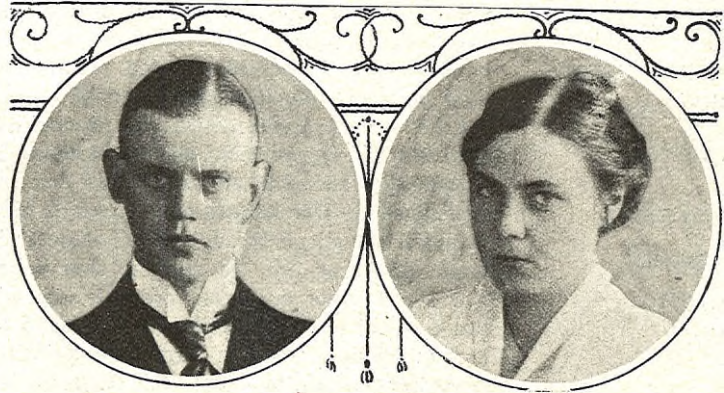
Detta var medelidsmänniskans löfte, gif-

vet i en stund af öfverväldigande ångest. Men det var äfven den inre bankrutten i lifskampen. Ty Luther hade säkert aldrig förut på allvar tänkt fly världen.

För Erfurklostret var det naturligen en vinst att få upplaga den redan genom sin begåfning och lärdom namnkunnige magister Martin Luther. Efter det genomgångna novisåret upptogs broder Martin 1506 genom det högtidliga munklöftet i orden och var nu skild från världen. Luther kände ock häraf i början ett välgörande lugn. Men länge dröjde det ej förrän syndkänslan åter tog öfverhand, fördjupad och stark som aldrig förr.

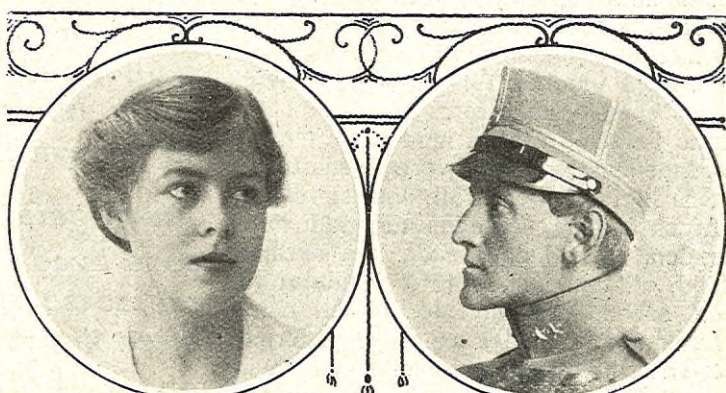
Man kan föreställa sig den genomgripande sinnesändringen hos Luther, då han, med sin erfarenhet af en jordisk faders stränghet, kan nå fram till och i Gud, såsom den himmelske fadern, finna all kärleks källa! Visserligen skola vi aldrig glömma hur han i denna kamp hade hjälp dels af de fromma

bröderna i klostret och dels — och mest — af generalvikarien v. Staupitz, en nobel och djupt religiös man, för hvilken Luther alltid bevarade den varmaste tacksamhet. Genom honom kallades Luther snart därpå till det nyinrättade universitetet i Wittenberg, där han fick verka såsom fil. professor, men äfven fortsätta sina i klostret började teologiska studier. Och nu vann han principiellt lösningen på sin långa och upprifvande inre kamp: i Romarbrevet 1 kap. 17 vers fann han Guds ords bekräftelse på sin egen erfarenhet, att människan aldrig genom egen vilja och eget arbete kan öfvervinna sin synd och förtjäna saligheten. Han fann ock att Gud icke är den stränge domaren utan i sanning den kärleksrike fadern, som genom sin son uppenbarat denna sin kärleksvilja till människornas frälsning. Guds rättfärdighet är hans förlåtande barmhärtighet, hans nåd, kallade Luther det. Och denna nåd vinner människan genom tro.

En celeser förlofning.

Friherre Carl-Mårten Fleetwood och grevinnan Sofia Bernadotte af Visborg.

Ett societetsbröllop.

Friherrinnan Sigrid de Geer, född Holtermann, och friherre Carl de Geer.

Pröfva **Tuppens Zephyr** och Ni köper ingen annan.

Kungl. Hofjuvelerare

K. ANDERSON

Praktkatalog gratis — och franco. —

Stockholm och Göteborg.

Med denna sin uppfattning af nåd och tro krossade emellertid Luther principiellt hela den katolska kyrkoinstitutionen och dess sakramentala nådeapparat, liksom han omvärderade hela det sedliga lifvet. Men framför allt nådde han därigenom fram till det personliga, af alla auktoriteter och mellanhänder obundna gudsumgänget.

Naturligen insåg ej Luther genast dessa konsekvenser af sina bibelstudier eller bragte den nya trosupplevelsen till teoretisk klarhet i sitt teologiska tänkande. Det behöfdes ett årtiondes utveckling under fortsatt inre och slutligen yttre kamp för att Luther skulle klart inse och äfven taga de praktiska följderna häraf. Han stod nämligen alltjämt kvar inom den katolska kyrkan och ansåg sig alltjämt som en god katolik. Så kom hans första Romresa och han fick på nära håll se det djupa sedligt-religiösa förfall, som präglade kyrkan i dess centrum. Minnet häraf blef en tagg i själen. Och när andra förhållanden framkallade brytningen med Rom, kunde detta minne kraftigt stärka Luther i öfvertygelsen, att han kämpade för en god sak, liksom det äfven lämnade honom vapen i händerna, då striden mot den heliga kyrkan började på allvar.

Sommaren 1512 var Luther åter i Wittenberg. Hans Romresa hade skänkt honom ökad anseende och förtroende och med hans befordran gick det nu raskt. I okt. 1512 promoverades han till teol. dokt. hvarpå Staupitz affrådade sin professur i bibelkunskap och uppdrog denna åt Luther, som motvilligt tog emot den. Så var Luther blifven professor i katolska fakulteten vid universitetet, på samma gång han var subprior i sitt kloster.

Genom Luthers föreläsningar som professor i Wittenberg kunna vi på det noggrannaste följa hans inre utveckling i klarhet. Allt djärfvare och djärfvare bekänner han vissheten om frälsningen af nåd genom Iron. Ur denna kraftkälla bryter sig den folkliga välfalighet fram, som skulle göra Luther till Tysklands största namn i det 16:de århundradet. Från alla håll strömma studenter till Wittenberg; bland dem svensken Olaus Petri. Wittenbergs borgare trängas kring Luthers predikstol, där han träder fram med ett helt nytt reformprogram — om ock alltjämt som den heliga kyrkans trognaste son. Då kom i aflatsstriden ljungelden, som skulle kasta ljus öfver det, som i det lysta redan skett.

Det mest skändliga, som den katolska kyrkan företagit sig är den s. k. aflatshandeln, eller med andra ord, att sälja Guds rike och den eviga frälsningen för penningar. Det gröfsta bedrägeri och den lumpnaste penninglystnad lågo bakom detta. Luther upprördes häftigt häraf och uthärdade ej att tåga inför detta skandalösa ocker med Guds rike, och så sammanskref han de 95 teser mot aflatshandeln, som vid middags-tiden den 31 oktober 1517 anslagos å Wittenbergs slottskyrkodörrar.

Denna handling räknas med rätta som en af utgångspunkterna för nyare tidens historia. Den blef ock den kraft, som satte vår brytningen i gång — sedan förmådde intet hejda den. För Luther hade den närmast till följd, att han i mars 1518 anmäldes för påfven såsom misstänkt för kätteri och i juni samma år öppnades under öfliga former den 3-åriga kätteri-process mot Luther, hvilken visat sig vara den i det yttre ledande faktorn för reformationen. Dess högdramatiska detaljer kunna vi dock ej nu följa, utan vilja blott i korthet påpeka att Luther under hela processen hade sitt starkaste stöd i kurfurst Fredrik den vise, hvilken förvandlats till en öfvertygad lutheranhängare och

med öfverlägsen intelligens och diplomati kämpade för både hans person och sak. Efter den stora disputationen i Leipzig 1519, då Luther faktiskt bröt med hela det katolska kyrkosystemet och därmed öppet framträdde som kättare, gick dessutom hela den andliga strömning, som kallas humanismen, öfver på Luthers sida. Snart började det förnämna borgarskapet i de mäktiga sydtyska städerna lyssna på den "Wittenbergska näktergalen", som Hans Sachs kallat Luther. Samtidigt nådde rörelsen Schweiz och skaffade Luther där nya anhängare och medhjälpare. Och alltjämt sökte påfvedömet förgäfvat efter en anflaglig fördömelseurkund öfver Luther. Slutet blef dock att en villkorlig bannbulla utfärdades mot honom, d. v. s. om han ej inom 60 dagar efter bullans anslående återkallade sina kätterska teser, hotades han och hans anhängare med kyrkans bann.

Men långt ifrån att återkalla går Luther bara öförtvuten fram och skickar ut den rad af märkliga skrifter hvari vi möta hans trossatser i lefvande klarhet.

I en af dessa skrifter, "En kristen människas frihet", bröt han på det djärfvaste mot hela den katolska medeltidsuppfattningen af människans förhållande både till Gud, världen och sig själf. Den blef ock orsaken till den förnyade stora bannbullen mot Luther och hans anhängare och slutligen till den världshistoriska händelse då Luther kallades att inför kejsaren och riksdagen i Worms försvara innehållet i sina teser.

Då Luther står där ensam inför världens mäktige, med bålet hotande eldflamma för sin inre syn och dock häfdande sin lära, sitt samvetes renhet och Guds ords eviga och klara vittnesbörd till människorna, då blef i sanning hans utveckling till reformator fullbordad, och han blef den historiens store troshjälte, som vi i år fira 400-årsminnet af.

Flren rinna liksom vatten ...

ÄREN RINNA liksom vatten spårlöst genom mina händer, snart, för evigt kommer natten och min lampa döden vänder.

Då för alltid slocknar ljuset, då för sent till bot och ånger — arbetet och kärleksruset skugga bli som mina sånger.

Finns där lif på andra sidan, skall jag längta blott och sörja — längta under stum förbidan att på nytt mitt lif få börja.

Att få göra om alltsamman, sona hvad jag har förbrutit, renare se stiga flammen af ett lif i synd jag njutit.

Då skall ock min diktning stråla liksom efter regnbyn hagen, nu kan skymningen jag måla — då den stora ljusa dagen.

DANIEL FALLSTRÖM.

Vreta och Vadstena kloster.

Med anledning af ett fullbordadt nydaningsarbete.

Af ANNA LINDHAGEN.

OSTERGOTLAND ÄR I SANNING ETT RIKT benådadt landskap. Man vet icke vid hvilka erinringar därifrån man dröjer helst — vid den trefliga stiftstaden med dess imponerande domkyrka, vid omväxlingen af slätt, berg och vatten vid Omberg, vid de gamla landskyrkornas stämningsfullhet, vid alla minnesmärken från Folkungasagan eller vid arkitekturen i Vadstena och Vreta kloster.

De båda senare orterna ådraga sig emellertid just nu ett särskildt lifligt intresse. För Vreta kloster, emedan restaureringen af denna kyrka nu är fullbordad, och för Vadstena emedan där med säkerhet förestå märkliga restaureringsarbeten.

Vreta klostrets nya gestalt ett storverk. Restaureringen å kyrkan hade förberedts länge innan arbetet på våren 1915 tog sin början. I stor tacksamhetsskuld stå vi för det två och ett halft års långa restaureringsarbetet, hvilket har som bekant ledts af professor Curman och för hvilket arkitekt Fant varit anställd såsom ständigt öfvervakare. Med Vreta klostrets restaurering har nämligen visats att en fullt tillfredsställande lösning kan gifvas, såväl hvad angår bevaring af de historiska minnena, den andaktsuppfyllande stämningen, som tillgodogörandet af skönhetskräften. Icke många restaureringar hafva förut nått det de borde. Som ett undantag må nämnas i detta sammanhang restaureringen af Torshälla kyrka.

Fullkomning är intrycket af Vreta klostrets kyrka, hvilken i söndags blef invigd. Den yttre fasaden är befriad från putsen som dolde det äldre materialet. Kyrkan visar nu sina gamla naturliga fasadytor af fogstruken kalksten. Den västra äldre delen af ohuggna block, det senast tillbyggda koret af slätthuggna. Å koret som förvanskats genom till dess arkitektur ej passande, oformliga fönster, har nu i stället upptagits de ursprungliga fönstren, de för cisterniensiska kor vanliga: tre smala, rundbågade fönster, krönta af ett kors eller rundfönster. Ytterligare detaljer af ändringar att påminna om äro mindre fönsters upptagande, i stället för de stora, äfven å södra sidan liksom förändringen af tornet på grafkoret, tillkommet på 1700-talet, hvilket kor nu i stället prydes af ett torn som står i bättre proportion till kyrkans hufvudtorn.

Hvad ändringarna af det inre angår, så är väl aflägsnandet af murar och läktare, hvilka förut borttagit intrycket af korets sällsynt vackra gestaltning, af den största betydelse. Koret bildar nu en värld för sig af fullständigt gripande verkan med sin synliga kalkstensstruktur helt i grått och hvitt, med ett enkelt stenaltare som är ytterligare framträdande genom de väl avvägda trappafsatserna och prydt af kyrkans gamla vackra stakar, dessutom icke stördt af någon olämplig bänkfärg. Om något rum fyller till andakt, så är det visserligen detta. Att ett så gammalt minne som Inge den yngres kista placerats synligt i ett hörn af koret lägger till känslan af det gudomliga närhet de gamla minnenas helgd.

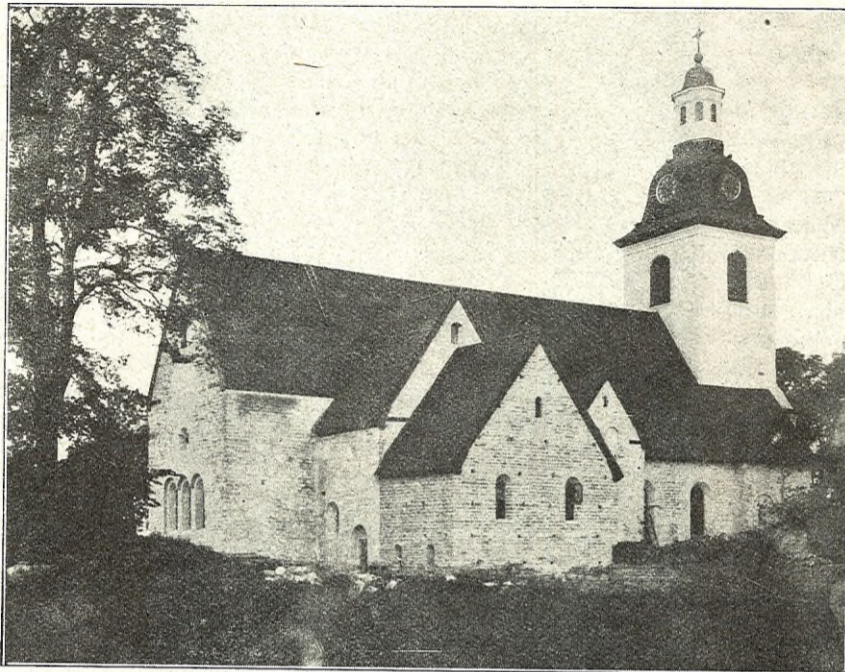
Koret och kyrkans västra sida förmedlas af ett stort krucifix. Det är tänkt att endast denna del af kyrkan skall komma att brukas vid den vanliga gudstjänsten. Där har man också vetat att göra det intimare och på ett lyckadt sätt gifvit mera färgintryck. Bänkarna äro där målade, men behagligt, och orgeln utgör en grann färgklick som gör sig bra mot det andra högfidliga. Från denna del af kyrkan ser man också in i det ståtliga Douglaska grafkoret medan ingången till de mera dystra konungagrafvarna är från koret.

Lefvande ljus, icke elektriskt, skall upplysa Vreta klosterkyrka. Om man verkligen sätter riktigt djupt värde på att några heliga platser lämnas människorna, där andakt och skönhet kunna fullt samverka, så måste man också inse att möj-

ligheten att känna gångna tidens stämning bevarad ej kan realiseras med en för vår tid så speciell inrättning som elektriskt ljus. Likaså kan icke förnekas att ingen skönhetsverkan i belysningsväg uppgår mot den levande lågans.

Det storartade är att skaparne af Vreta klostrets restaurering ha insett detta så målmedvetet att de användt sig af den elektriska kraften, där den bör användas, nämligen till uppvärmning och till belysning i vapenhuset och sakristian. Men låtit den moderna tidens stolta böljor sätta sig inför det heliga rum som är en vacker kyrka, i hvilken sedan många århundraden tillbaka människornas trötta själar funnit ro.

Minnena af klostret träda nu pietetsfullt fram i det att en ur arkeologisk synpunkt ytterst intressant framgrävning af

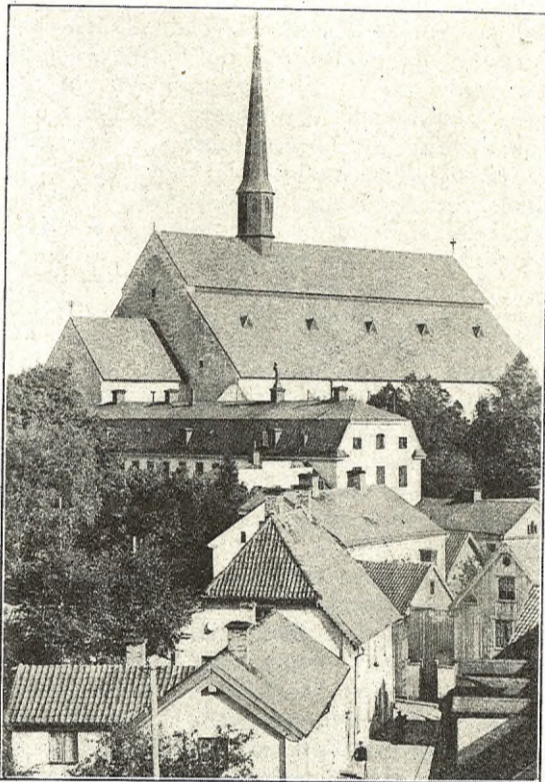
Vreta kloster från nordväst.

neklostrets till hospital har gifvit dem en afskildhet från världen som bidragit till dels att dessa byggnader icke rivits, dels att de behållit afskildhetens stämning.

Den långa klostergången i sjukhuset och de med hvalf försedda trapporna, allt lämningar från klostertiden, äro mycket verkningfulla.

Med lämningarna af nunneklostret är detta ännu mera fallet. De båda stenhusen i vinkel hafva båda i det väsentliga bibehållit sin inredning från klostertiden. Långa gångar med rum på ömse sidor, sammanhängande smårum i den ena flygelns bottenvåning, den fullständigt oförändrade kapitelsalen, liksom den så kallade Birgittas bönkammare gifva en så levande bild, man nu på det hela taget kan begära, af det berömda nunneklostret i Vadstena.

Hvad skall blifva klostrets

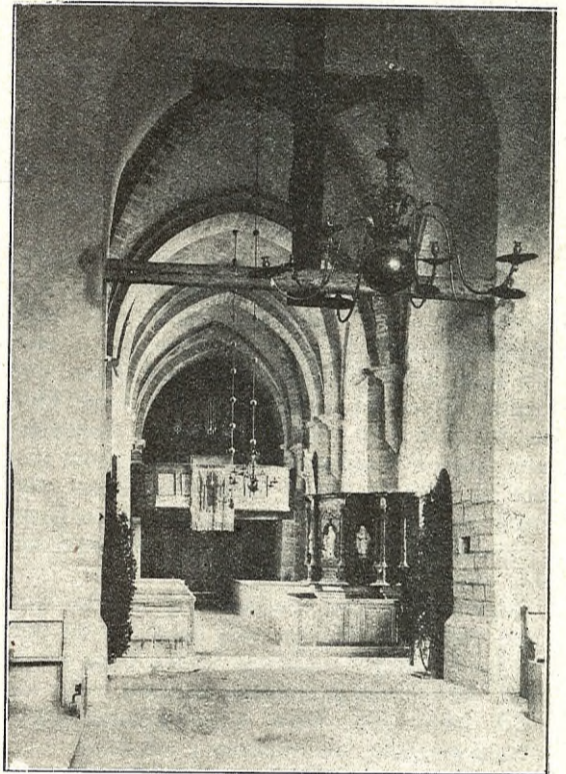
Vadstena klosterkyrka.

la minnens frid och enliten stads stillhet, hur anspråklöst ligger du icke där invid Vättern! Det är denna anspråklöshet som utgör en del af din storhet. Om du mycket yfdes, skulle ditt Vasaslott icke framträda så storartadt mäktigt som det nu gör, icke dina Birgittaminnen kunna bibehålla sig så heliga som de gjort hitintills. Klosterkyrkan är felaktigt restaurerad.

Birgittas kyrka längtar därför efter sin upprättelse, ty att restaurationen 1898 icke är värdig hvarken kyrkans arkitektur eller Birgittas minne, därom äro nog de flesta eniga.

Koret är bortskymdt af det minst sagdt ej vackra korskranket och bänkarne i samma stil väsnas så mycket de kunna för att störa kyrkans mäktiga intryck. Först när allt detta, som icke alls hör dit, kommer bort, kan kyrkan framstå sådan Birgitta önskade den: "af slät gärning, ödmjuk och stark". Då skall också Birgittakyrkans underbara krucifix kunna framträda i all sin storhet. Säkerligen skulle hvalfven vinna på om strålarna af tejel, hvilka icke alls gå bra emot kalkstenen i kyrkan, icke längre blefve synliga.

Ett sällsynt komplex helgad mark kan uppstå af de båda omgivande betydliga lämningarna af munk- och nunneklostren, klosterträdgården och klostermurarna tillsammans med klosterkyrkan. Den användning klosterbyggnaderna nu hafva är dem emellertid långt ifrån övärdig. Munkklostrets apterande till sjukhus och nun-

Interiör mot väster från Vreta klosterkyrka.

klostrets grundmur äger rum. Genom samma förrum till kyrkan, som användes af nunnorna, kommer man genom norra ingången ut till klostergrunden. Klostergången, som ligger midt för denna port, har icke sina pelare kvar, man ser endast deras fäste i grundmuren. Man har nu den vackra tanken att plantera pelare som skola växa upp till hvalf och på så sätt återfå en klostergång, där säkert för besökarens inre syn nunnorna och deras värld skall komma att framstå ganska levande.

Vadstena kyrka och kloster,

skola de också en gång framstå i sin fullkomning? Vadstena, den lämpligaste vallfartsort vi kanske hafva i vårt land för den som vill söka gam-

Kommissionen för Vreta klosterkyrkas restaurering. Fr. vänster: J. A. Hammarström, arbetsbyggmästare. Doktor E. Eckhoff. Prof. S. Curman. Landshöfding E. Trolle, ordf. Lektor Klochoff, Linköping. Kyrkoherde G. A. Krantz, Vretakloster. Disponent O. G. Svensson, Ljungsbro. Arkitekt Erik Fant, kontrollant. Foto. E. Fant. Vreta kloster.

framtid, då på grund af nutidens större fordringar på utrymme hospitalet anses böra förflyttas?

Det önskvärda borde väl då vara att klosterstämningen, som faktiskt ännu finns kvar, blefve bevarad. Om man tänker på användningen af de kloster som ligga oss närmast, nämligen Helsingör och Ystad, så med allt erkännande af själva restaureringen af Ystads kloster, måste medgifvas att känslan af kloster är mer bevarad i asylen i Helsingör än i den allmänna läsesalen i Ystad. Och det är väl just denna stämning, ur historisk såväl som ur rent andlig synpunkt, det är vår skyldighet att bevara.

Det synes då för att nå detta, som om åtminstone kapitelsalen och klostergången, som står i samband med denna,

ATT SKRIFVA "TANKEKORN" AR MINSANN en svår konst. Man skrifver ju inte gyllene ord, man upplefver, erfar, lider sig till dem. Ett tankekorn, jag använder detta gammaldags, litet löjlige ord, då jag inte hittar något bättre för en sak, som är en så pass sällsynt odlad konst hos oss, att vi ej fått något modernt namn på den, ett tankekorn är något man alltid läser, en hvilopunkt för ögat i sidans skog af ord. Och alla känna vi den med löje blandade tomhet, som ett intetsägande gyllene ord ger, samma påfrestande slitande irriterig i smått som då vi i vårt dagliga umgänge har en snäll människa, som inte för sitt lif kan låta bli att krydda sitt tal med ogräs: "Strax litet gladare!" "Han blef med tiden fämligen fet". "En tät dimma lägrade sig öfver Lützen." "Af skadan blir man vis." "Såna djur finns inte, som pigan sa om krokodilen." (Det sista är särdeles omycket i s. k. intelligens-kretsar). Ni kan alla de där långlifvade plåttheterna? Och det finns tankekorn, som inte innehålla just mer. Liksom det finns sådana, som ha så föga tillämplighet på vårt lif, att de lämna oss besvikna, när vi sökt släcka försten med dem.

Jag har framför mig ett manuskript, en vanlig anteckningsbok, där under ett helt lif en människa i några ord format olika erfarenheter. En människa, inte en författarinna, en maka, en mor, fast hon är allt detta och är det på djupt allvar, utan en människa helt och fullt.

Aagot Gjems-Selmer, som den 27 oktober nått milstolpen 60 år, är öfver allt annat en människa. En lifstörslig, glad och stark människa, med förmåga att lida, och i samma mån kraft att glädjas. Jag vet ingen, som älskar lifvet så som hon. Och med lifvet menas inte som i dåliga romaner, diskussioner vid restaurangbord om böcker, som icke äro lif, eller om teater, som — är teater. Nej, naturen, så som norrman kunna älska natur, och det är vanligen mer än vi, hemmet och allt som lever däromkring.

Mor Aagot, som hon kallas af vänner, skall ses i sitt hem. Många som firas när de fylla sextio år, tycker man sig känna utan att ha sett dem hemma, många blomma bäst ute, inför främlingar. Men Aagot Gjems-Selmer utvecklar hela sin rikedom i sitt hem.

Hon bor nu inte heller i stad. Hennes man, doktor Selmer, är provinsialläkare i det stora distriktet kring Aas — så stort att det, när han drar sig tillbaka, skall delas i tre — och följaktligen bor man på landet i en stor villa med trädgård och höns. Ett hus som är proppadt med böcker och minnen från resor. I matsalen stå tre bordsflaggor, den norska, danska och svenska, ty likt många intellektuellt arbetande norrman har fru Gjems-Selmer funnit kanske större resonans i Danmark och framför allt i Sverige. För vårt land hyser hon en svärmisk hänfivenhet och känner också Sverige väl liksom hon är lyhörd för nyanserna i vårt språk.

Man skall se henne gå stor och ståtlig

.....
samt bönekammaren borde vara sitt eget ändamål. Ett museum eller en vallfartsort, hur man vill kalla det. Öfriga partier af klostret, som genom sin indelning i smårum väl lämpa sig att bebos, kunde inrättas som kommunal asyl eller såsom tillflyktsort för människor från hela landet, hvilka dit ville komma för att få en tids ro. För det senare fallet kunde man tänka sig bildandet af en stiftelse, af hvilken vistelse i klostret lämnades gratis som en art af stipendium, eller mot betalning, till människor, hvilka behöfde arbetslugn eller hvila. Klostret skulle då ännu en gång kunna blifva en plats, där människorna sökte ro och andakt.

Aagot Gjems-Selmer 60 år.

En hemmets renässanskvinna.

med de sydländskt blixtrande ögonen — fast nej, icke sydländskt! Ty det finns det äkta nordiska vemodet i dem, som aldrig speglas hos söderns indolenta kvinnor — och ställa i sitt hus, omgifven af sina döttrar, och sköta den rika bärskorde, som man med äkta norsk tradition också gör ljufligt vin utaf i stora ankare. Men aldrig har jag som här sett praktiskt arbete så naturligt sammanväddt med intellektuella intressen. En förmiddag i somras var så betecknande. Vi rensade krusbär — och åto lika mycket! — och voro alla samlade på "haugen" i trädgården under en jätterönn, som sträcker sina bärklasar öfver en i kullen ingräfd naturlig soffa. Någon af oss svenskar kom att tala om uttrycket: Du hade champagne, men du drack den inte. "Det står i Lille Eyolf och jag har vunnit ett vad på den saken," sade någon af oss.

Men Ibsen har lånat ordet från Welhaven, det visste inte vi. Och Aagot hämtade den slihta gamla boken, en antologi af Norges bästa äldre diktare, och läste för oss dikten om de skrånande unga republikanerna, som ropat på champagne, men förstummats af krigaren i vrån, som fått ärr i strid och tysta och skamsna låto de champagnen stå. Det blef ett minne för lifvet, den gamla, i dag så lefvande dikten, som lästes för oss med Aagot Gjems-Selmers härliga stämma, mjuk och varm som de få röster, hvilka från scenen bli odödliga liksom fru Hvasser-Engelbrechts och fru Fahlmans och lästes denna vackra sensommar dag ute i det fria, där vi sutto med händerna fulla af arbete med jordens frukter.

Men de gyllene orden? Ja, det är två jag har funnit i manuskriptet, som synas mig karaktäristiska bland andra.

"En man i ordets ädlaste betydelse är alltid det högsta i kvinnornas längtan.

Detta är sant, antingen de pipa eller ryta motsatsen." —

När kvinnorna tala om sitt känslolif ha männen blott ett svar: du öfverdrifver.

I dessa båda, till synes så motsatta ord ligger en uppriktighet och en känslstyrka, som är helt kvinnlig. De uppenbara rikedomerna hos kvinnor, som icke blott vegetera, ty parasiterna räkna vi inte. Aagot Gjems-Selmer pekar i så mycket hon skrifvit på kvinnornas plats i världen som uppfostrare, deras kall att sätta in i det allmänna af sitt hjärtelag och sina krafter. Men hon har som få andra sett hvad

kärleken har af värde. Ingenting får vara surrogat, icke arbetet ersättning för kärlekslycka, icke hemmet bara en vrå, hvarifrån man längtar att komma ut och bli något. Hon har själf erfarit den slitning, som är ett af den moderna kvinnans svåraste problem: slitningen mellan en konstnärsbegåfnings dragning och kraf och mellan hemmets och moderskapets kraf. Hon lämnade den sceniska banan för att följa sin man till det nordligaste Norge — boken om det bistra och rika lifvet däruppe, "Den gang", om makens och läkarens hjältemodiga arbete för de ringa af sina landsmän, känna vi i Sverige väl. Men jag vill icke säga att hon offrade sin bana som skådespelerska, ty hon har icke stannat stilla för att begråta förlorade sceniska triumfer. Hon har gripit sig an med annat som fanns att ta upp, hennes egna barn lärde henne det i barnpsykologi, som hon fört vidare, bl. a. på en stor föredragsturné i Sverige och hon har nu senast hållit ett fredsföredrag i Nobelinstitutet i Norge.

Aagot Gjems-Selmer har tidigt pekat på hvad det husliga arbetet är värdt. Vi ha lärt det nu, särskildt under kristiden, men hon har långt före detta talat om det gagn kvinnor kunna göra i sitt hem och som inte är bara slentrianmässig huslighet, utan plan och kompetens. "Det husliga arbetet — till synes så fjärran från andligt lif. Men det är det dock icke, det ligger mycken tanke och kärlek bakom en husmors gärning, i behovet att bringa ljus och värme där man är ställd — att underlåta det är det i alla händelser inte mycken själ uti! Men under det dagliga arbetet upphör icke det inre lifvet, äfven om det icke tar sig litterärt uttryck. När man har fått lof att lefva 60 långa rika korta år, då har man bara oändlig anledning till och behof af att tacka — tacka och bedja att det icke har varit förgäfvets, att det måtte finnas en liten grön, fridlyst fläck där ens lifsträd har stått."

Om det andra gyllne ordet härofvan uttrycker litet missmod — det missmod, som alltid uppstår hos starkt kännande män och kvinnor i den eviga brytningen mellan mäns och kvinnors naturer — så blir grundtemat för Aagot Gjems-Selmer dock ett tack. Och det är visst, att en grön fläck på jorden har allt hennes sanningssökande skapat. Hennes böcker ha öfversatts till många språk, tyska, holländska, polska och många fler och öfverallt ha människorna känt ett hjärta slå, fått lefva med i ett hem. "Ett hem för människor" har hon kallat ett drama (1901) och här har hon lagt ner just detta, som framför allt gör henne förstadd af kvinnor — allt hvad det kostar att vara en hel människa i våra tider och samtidigt vara en kamrat och hustru åt sin man, en verklig mor och så till sist ha ämbetet att sköta ett hem.

Det finns ett religiöst drag hos Aagot Gjems-Selmer. "Det religiösa behovet hos människorna kommer aldrig att dö. Det är bara formerna som växla." I det Selmerska hemmet kan man arbeta och glädjas och man kan hvila och själf skapa sig en inre värld — de båda sista sakerna äro icke så vanliga i normalhemmen. Detta är sannerligen ett hem för människor. Det har blifvit det med åren, långa rika, pröfvofyllda år för två trofasta makar. Ett hem, det är något af det nödvändigaste och bästa som finns — hur synd att icke alla de, som genom Aagot Gjems-Selmer fått så mycket och som nu sända henne tankar på sextioårsdagen, fått se henne i hennes eget. VERA v. KRÆMER.

Fru Aagot Gjems-Selmer ämnar ge en författarafton i Stockholm omkring den 11:te november, hvarvid hon skall uppläsa af sina egna arbeten.

Den nya

ministären.

J. Hellner, utrikesminister.

N. Edén, statsminister.

E. Löfgren, justitieminister.

E. A. Nilsson, krigsminister.

E. Palmstierna, sjöminister.

A. Schotte, civilminister.

Hj. Branting, finansminister.

V. Rydén, ecklesiastikminister.

Alfr. Petersson, jordbruksminister.

B. Petrén, konsultativt statsråd.

O. Undén, konsultativt statsråd.

De små hemmens utställning i Konsthallen.

BARBRO OCH ERIK HADE STAMT MÖTE vid Konsthallen tidigt på söndagsförmiddagen för att i lugn och ro få sätta sig in i Hemutställningens interiörer. Barbro hade hjärklappning, då hon trädde öfver tröskeln till skulpturhallen, ty inom dessa väggar bodde hennes sista hopp. Man gifter sig inte i dessa tider på 3,500 kronors årsinkomst, om boet, äfven det allra mest primitiva, skall sluka det dubbla af denna summa. Hon hade börjat helt hoppfullt en rundvandring hos möbelsnickare och i bosättningsaffärer, hade så småningom drivits allt längre ut i Stockholms periferi till afbetalningsaffärerna, där småfolket köper sina paneldivaner med tvåmansbäddar och byråer i imiterad valnöt. Hennes hjärta hade under dessa vandringar sakta men säkert sjunkit och sjunkit, tills det lycktes placera närmast skosulorna. Det kändes som om hon trampade på det, och det gjorde ondt. Hon ville äga vackra sa-

ker i sitt hem, hennes och Eriks, men om de skulle vänta tills de vackra sakerna blefvo tillgängliga för dem, kunde de lika gärna uppge alltsammans. Barbro, som hade anlag för pessimism, närde en hemlig misstro äfven till denna nya utställning — för "de små hemmen" gudbevars — och så utbasunad, som den blifvit i pressen. — — Därför gick hon först rakt fram vid Eriks sida, utan att ägna nysilvermontrerna med de prydliga modellerna till skedar och gafflar och de små hemtrefliga teköken och kaffekannorna så mycket som ett ögonkast.

Men Erik stannade hos Rörstrandsporslinet och så fick hon lof att titta. Hon hade beredt sig på någonting i samma stil som det förfärliga allmogemönstret med kladdar i blått, rött och grönt, som hon hatade, men i stället såg hon prydliga, enkla pjäser, dekorerade i blått, brunt eller grönt och med glasyren tonad därefter.

— Mycket bra det här, du Barbro, ullät sig Erik, och hon nickade instämmande redan gripen af det nya hon såg. De gingo rundt montern och tittade på Gustafsbergsutställningen, och Barbro fann de aflånga faten med sin tvära rundning och midtdekoration i blått alldeles utmärkt lämpliga för sitt blifvande hushåll. Och så glasen från Kosta och Orrefors! Tänk att hon skulle få upplefva en prydlig, estetiskt tilltalande billig vattenkaraff. Det skimrande blå i glasskålar och fat gjorde henne riktigt upplifvad, det var formen lika mycket som färgen, som hade denna goda verkan. Det enkla glaset hade blåsor, men hvad betydde det, när föremålet som helhet beredde en estetisk tillfredsställelse.

Med en nyväckt förtröstan till Hemutställningen, tog Barbro Eriks arm och de fördjupade sig i rumsinteriörerna.

— Det är verkligen mycket trevligt med

BONINGSRUM TILL ENRUMSLÄGENHET AF HARALD BERGSTEN

sådana mildt ljusblå tapeter till målade furumöbler, sade Barbro, då hon kom in i arkitekt Malmstens enrumslägenhet. Och för att vara en utdragssoffa är den här tillalande, eller hvad tycker du, Erik?

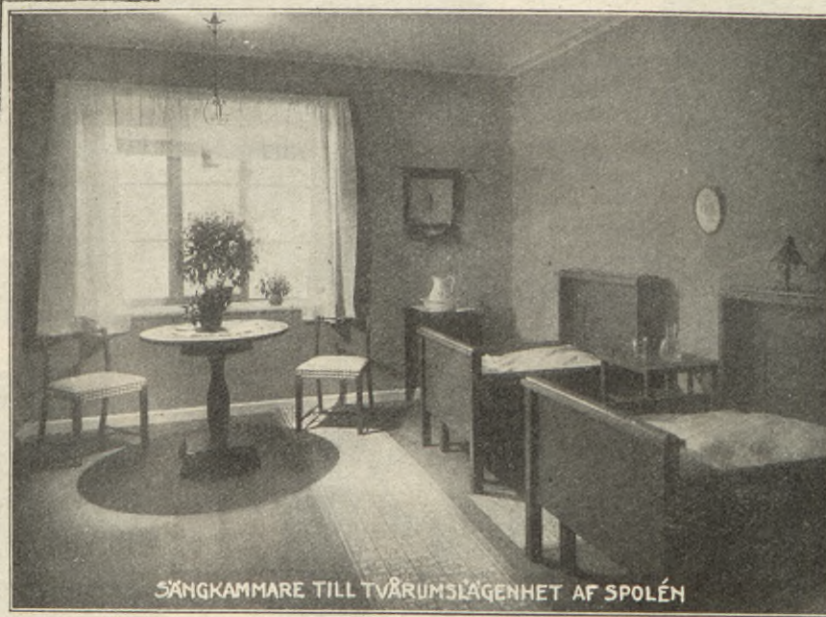
Erik profvade stolarna och konstaterade att man sått bra på dem och strök på målningen, som om han ville känna om den var riktig lorr. Den såg mindre död ut än vanlig furumålning, fast han kunde inte riktigt komma underfund med, hur denna effekt åstadkommits. Möbelyget i brons och rödlila af bomull tyckte han också om, och interiören hade något hemligt öfver sig, som han njöt af. Medan Barbro undersökte köket log han reda på priset för denna inredning. "Omkring 450 kronor", stod det på väggen. Allihop skulle duga riktigt bra åt oss, tänkte han, bordet, stolarna, sekrelären, som lånar till byrå, — bra idé, det där — men vi ha inte vanan att ligga i utdragssoffa. Det förstås, betydligt bättre än tvåmanspaneldivan är det ju — —

— Kom och se på det bedärande köket, sade Barbro i detsamma, hon hade kommit tillbaka för att hämta honom, det är något slags ljusblå bondrokoko, alldeles förfärligt treffligt. Ett sånt kök vill jag ha!

— Du kommer säkert att vilja ha hela hemutställningen, om du börjar på det här sättet, sade Erik på det afkylande sätt, som brukade reta Barbro, men nu var hon

redan så intresserad, att det fick vara detsamma hvad Erik sade.

— Jag skulle kunna försona mig med att bo i den här enrumslägenheten, förklarade Erik nådigt efter en stund. De stodo inne i arkitekt Harald Bergstens interiör med den betsade björkmöblen, klädd med rött och svart-randigt tyg. Barbro gick och satte sig i den stora stoppade länstolen och såg drömmande och efterlänskam ut. Hon inpräntade detaljerna af rummät i sitt minne. Den gröna, fyrkantiga kakelugnen på fötler och med en liten nisch lagom att ställa en prydnadsvas, den förtroendegivande klaffbyrån, det runda bordet, soffans fastla konstruktion och de väl proportionerade stolarna.

SÅNGKAMMARE TILL TVÅRUMSLÄGENHET AF SPOLÉN

från vanliga kökshyllor. Barbro, som lyckte om färg, blef förfjusad i arkitekt Åhréns rum med det lysande blå möbelyget och de rediga, enkla möblerna, Erik, som bar ett hemligt hat till utdragssofforna, stannade för arkitekt Spoléns sängkammare. De enkla fräsängarna i mörkpolerad björk tillalade hans medfödda smak för det gedigna och ändamålsenliga. Som helhet fann han denna tvårumslägenhet nästan molsvara sina fordringar på en viss komfort i enkelheten. Hvardagsrummets ek-möbler i naturfärg och svart med ett rektangulärt bord och en chiffonjé, som verkade förmöget borgarhem, fast den icke utförts i mahogny, — så skulle han icke alls haft något emot att inrätta sig. Men Barbro, som redan bragts till att överge sin första kärlek, Malmstens enrumslägenhet, vacklade nu mellan den dyra björnmöblen à 900 kronor och Nordiska Kompaniets hvardagsrum med sina mörkpolerade möbler, som sågo ytterst förmögna ut. Fast det var egentligen köket i Nordiska Kompaniets interiör, som hon lyckte bäst om. Den för skänken med glasdörrar, så att man såg orsinet innanför och det omålade träet endast, så att ådernätet framträdde i all sin dekorativa nyckfullhet, det var verkligen den mest raffinerade köksskänk man kunde länka sig. Det rödruliga bomullstyget, som till och med fick ljåna till skärm för lampan i taket, gillade hon också. Men den gullackerade sängkammaren, som hörde till interiören, kände hon sig främmande för. Jag måste ha en riktig köks-

björn gömd inom mig, eftersom jag blifvit så intresserad af kök, tänkte hon.

Barbro hade nu nått det stadium af ungdomlig hänförelse, då hon beundrade så godt som allt hon såg. Hon lade särskild märke till den prydliga elektriska armaturen, enkla fräslakar med skärmar, som voro lätta att åstadkomma, eller kronor af hamrad plåt. Hon fick nästan lärarna i ögonen vid tanken på att alla dessa ansträngningar att skapa de små hemmens trefnad hade gjorts för henne och Erik och tusentals unga kvinnor och män i samma slällning som de. Erik såg icke fullt så kritiskt och omedelbart på saken, han hade vissa anmärkningar att göra och vissa önskemål att komma med.

NORDISKA KOMPANIETS TVÅRUMSLÄGENHET

— Att dom inte länkar på att det nästan alltid blir löst i utdragssoffor i arbetarhem, sade rösten, och hvad skall dom fattiga släckarna göra med en v a g g a, där slår den minsann och skäms för sig, plats tar den och för smal ä den för att lägga en unge i, och visst är det sant att den är fastgjord, men aldrig har jag sett något så opraktiskt i min tid. Och kökena sen! Hvar ska dom baka, när det är zinkplåt öfver hela bänken, och hur tror arkitekterna att fattigt folk, som flyttar ofta ska kunna släpa med sig en köksskänk stor som Noaks ark. Och jag skulle aldrig kunna förmå mig att bo i såna här små mörka rum, det säger jag då, om jag så vore aldrig så fattigt!

— Kom så gå vi, sade Barbro lågt till Erik. Jag kunde ha sagt människan förstås, att

somliga köksbord kan vändas och ha då bakskifva på andra sidan, men det hade nog inte tjänat någonling till, eller hvad tror du? Den som inte förstår att många rum här måste ha sekundärt ljus, lär väl föga begripa en enkel upplysning, därför att hon inte vill förstå. Men det finns inte många af hennes sort, som väl är!

— Nej, sade Erik, de flesta förstå nog, att detta är första sleet till en ny tid. Mycket står ännu på experimentets stadium, men du och jag, som hör till den nya tiden — och gudskelof för det! — vi är lacksamma, eller hur, lifen?

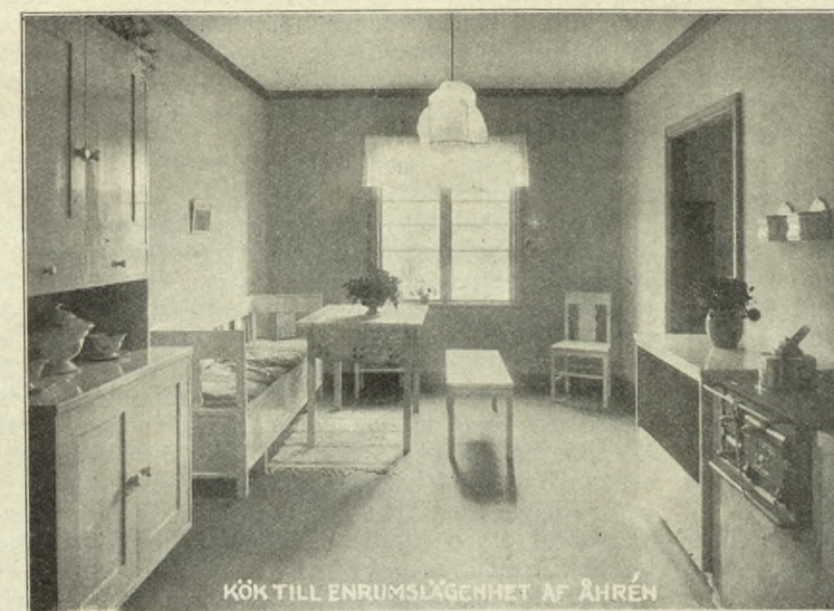
RUM TILL ENRUMSLÄGENHET AF SPOLÉN

KÖKET TILL HARALD BERGSTENS ENRUMSLÄGENHET

ORREFORS GLAS

KÖK TILL ENRUMSLÄGENHET AF ÅHRÉN

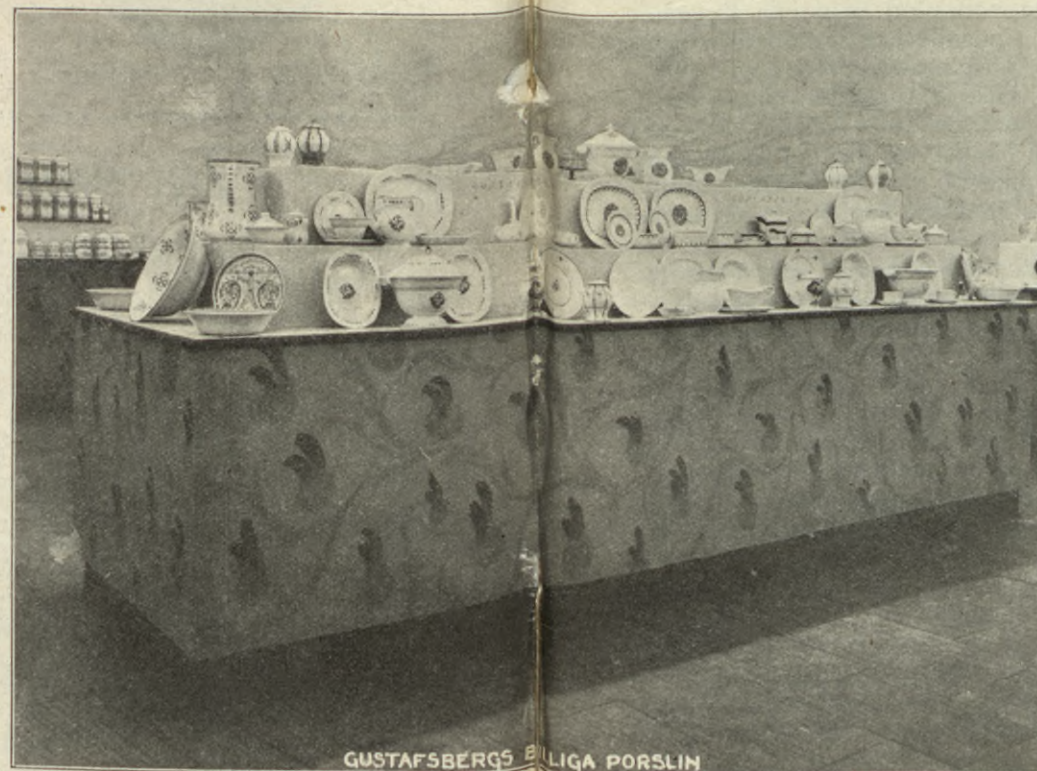

RUM MED KAKELUGNSSPIS AF MALMSTEN

Hvad kostar härligheten, frågade hon.

— Omkring 900 kronor, svarade Erik och hon suckade. Det lilla köket i rödbrunt och ljusblått verkade också hemtrefnad och förfining i förening, ty äfven ett kök kan ha en viss air af förnämitet eller vara hoppöst vulgärt.

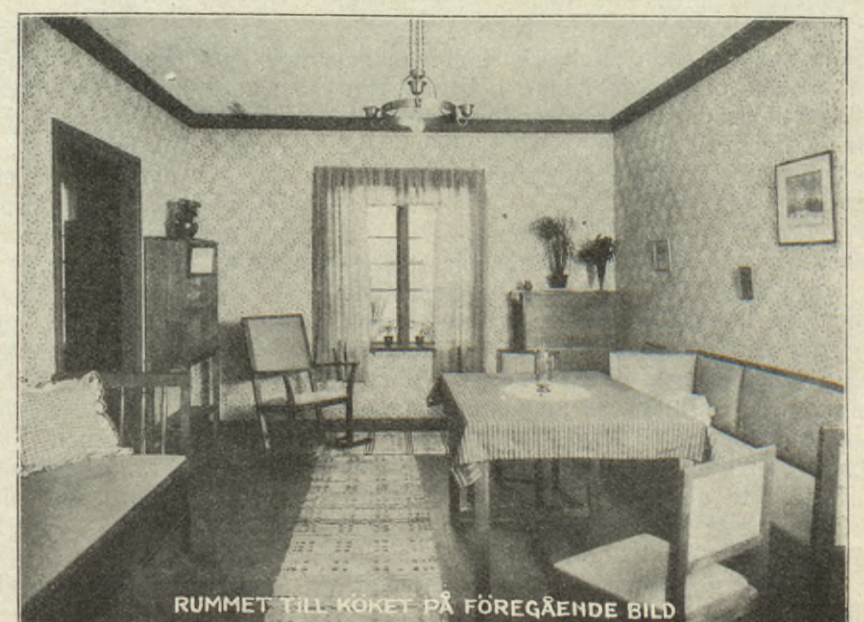
De gingo vidare och funno många goda uppslag för ett litet hem. De treffliga hylorna för porslin på väggarna i köket kunde man visserligen ha något att invända mot därför att porslinet utsattes för damm, men hvad de med ytterst enkla medel gjorts tillalande och hvad de skilde sig fördelaktigt

GUSTAFSBERGSS BULLIGA PORSLIN

Men han fann stort behag i den harmoni i form och färg, som bredde sig som en atmosfär kring hemutställningens alla föremål och som han omedvetet insöp.

De hade kommit in i arkitekt Spoléns hvardagsrum till enrumslägenheten och Erik tyckte sig trivas bra med de målade väggarna, som hade en enkel chablon-teckning i ett spriddt mönster öfver sin yta. Då hejdades de af en hvass och genomträngande stämma, som kom från soffan. Där sått en rundlagd medelålders dam bekvämt tillbakalutad och de kunde icke undgå att höra hvad hon sade:

RUMMET TILL KÖKET PÅ FÖREGÅENDE BILD

Professor PATRIK HAGLUNDS
Gymnastisk-Ortopedisk-Kirurgiska Privatklinik.
R. T. 7025, Stureg. 62, Stockholm. S. T. 8301.
För behandling af stödie- och rörelseorganens skador, sjukdomar, deformiteter och funktionsrubbingar.

Doktor Heüman
Kungssportspl. 2, Göteborg.
el. 45 46.
- Elektrisk behandling -
(för nervsjukdomar och reumatiska åkommor).

Doktor J. Arvedsons kurs
i Sjukgymnastik, Massage
och Pedagogisk Gymnastik
medför enligt kungl. maj:ts medgifvande samma komp. o. rättigheter som en kurs vid Gymn. Central-Institutet.
Kursen 2-årig börjar den 15 sept. Prospekt på begäran gen. D:r J. Arvedson: adr. Odeng. 1, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen
afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar den 14 sept.
Prosp. gen. Kapten J. Thulin, LUND.

Göteborgs Gymnastiska Institut
Fullständigaste ettåriga kurs i Sjukgymnastik och Massage
Nästa årskurs börjar i Jan. Begär utförligt prospekt!

Doktor Hiller
träffas åter från 19 okt. Spec. nervösa sjukd. Hypnotisk behandling i lämpliga fall. Privat sjukhem i Stockholms närhet.

D:r A. KARSTEN
Medicinskt Elektricitets-, Ljus- och Röntgeninstitut
Kungsgatan 60, STOCKHOLM.
Behandling af reumatiska åkommor

Hår- vatten för ernående af mjuk och kraftig hårväxt (världsfabrikat).
Pris kr. 4,90 och 5,50 + porto. Försändes diskret.
Franska Parfymmagasinet, Hofleverantör, Drottningg. 21. Sthlm.

Majorskan Edmanns Ideale-crème
dagligen använd gör ansiktshuden mjuk och samtetslen och är säkert medel mot nariga, röda och spruckna händer. Pris 2,50.
I Parfy- och Kemikalieaffärer.

Levnadstolkningar
utarbetas af skicklig astrolog. Uppgif födelsedag och år, födelseort, namn och fullständig adress samt bifoga 30 öre i frimärken. Abbonera denna tidning. Astrolog Wilh. Leidner, Strömgatan 10, Kalmar.

Utmärkta organ

för
annonsering i landsorten

äro följande tidningar:

- Arvika:** Arvika Tidning.
- Avesta:** Avesta-Posten.
- Borlänge:** Borlänge Tidning.
- Borås:** Borås Tidning.
- Eksjö:** Eksjö-Tidningen.
- Engelholm:** Engelholms Tidning.
- Eskilstuna:** Eskilstuna-Kuriren.
- Falun:** Falu-Kuriren.
- Gefle:** Gefle-Posten.
- Halmstad:** Hallandsposten.
- Hedemora:** Södra Dalarnes Tidning.
- Hälsingborg:** Hälsingborgs Dagblad.
- Härnösand:** Härnösands-Posten.
- Höganäs:** Höganäs Tidning.
- Jönköping:** Smålands Allehanda.
- Kalmar:** Barometern.
- Karlskrona:** Karlskrona-Tidningen.
- Karlstad:** Karlstads-Tidningen.
- Katrineholm:** Katrineholms-Kuriren.
- Kristinehamn:** Ansgarii-Posten.
- Landskrona:** Landskrona-Posten.
- Linköping:** Östgöten.
- Luleå:** Norrbottens-Kuriren.
- Malmö:** Skånska Aftonbladet.
- Mariestad:** Tidning för Skaraborgs län.
- Mora:** Mora Tidning.
- Norrköping:** Östergötlands Dagblad.
- Nyköping:** Södermanlands Nyheter.
- Nässjö:** Nässjö-Tidningen.
- Oskarshamn:** Oskarshamns Tidningen.
- Sköfde:** Skaraborgs Läns Annonnsblad.
- Sundsvall:** Sundsvalls-Posten.
- Trelleborg:** Trelleborgs Allehanda.
- Uddevalla:** Bohusläningen.
- Umeå:** Västerbottens-Kuriren.
- Uppsala:** Tidningen Upsala.
- Visby:** Gotlänningen.
- Västerås:** Vestmanlands Läns Tidning.
- Växiö:** Smålands-Posten.
- Ystad:** Södra Skåne.
- Örebro:** Örebro Dagblad.
- Örnsköldsvik:** Örnsköldsviks-Posten.
- Östersund:** Jämtlands-Posten.
- Östhammar:** Östhammars Tidning.

Elfkullens Husmodersskola
Jemshögsby börjar sin väk kurs 15 jan. Undervisning i finare och enklare matlagning, bakning, konservering, jämte väfnader, linne- och knutsöm, knyppling m. m. Prospekt mot dubbelt porto.
Selma Gustafsson, föreståndarinna.

Lektioner i Linnesömnad,
även blusar, underkjolar, skjortor och barnkläder
Elever mottagas dagligen 15 sept-15 dec., 10 jan.-10 juni.
Karin Egnér.
R. T. 35 30. Sjöbyllegatan 36, Stockholm. A. T. 210 04.

Birgittaskolans Väf-Afdelning
Beridarebangatan 17.
Undervisning i praktisk väfning, omfattande alla svenska väfsorter, väfda hälsömmar samt skolans speciella matt-teknik.
Teoretisk kurs i väfning börjar 1:sta nov. Betyg efter genomgången fullständig kurs.
Anmälningar mottagas skriftligen eller i skolans lokaler.
2 frieleypplatser.
Riks 108 53. Allm. 41 48.
ELISABETH M. GLANTZBERG.

Köld och bläst
förstör Eder hy om Ti ej skyddas Eder med
Mentiger

BENNINGE HEMSKOLA
Adress **Strengnäs.**
Landthushållskurser med understöd af Staten pågå från 4 dec.-4 mars, 7 mars - 7 juni. Undervisning i allt som till ett hem på landet hör.
Omkr. 15 juni 1918 börjar den sedan 10 år pågående **Husmoderskursen.**
Vidare upplysning enligt adress som ofvan.

Saltad ål.

Saltad, rensad ål användes på samma sätt som färsk, nämligen kokt, stekt eller i gelé inkokt ål, hvarför ingen bör försumma detta tillfälle att försä sig med förråd af ett så billigt, välsmakande och hållbart födoämne under dessa fettbrustens tider.
Order emottages redan nu för leverans under höstmånaderna i fjärdingar om c:a 5, 10 och 20 kg. netto till gällande dagspriser.
A.-B. Svensk Fiskhandel, Malmö.
Telefon: 61 30 61 31. Telegramadr. »Anguilla».

Spara på äggen och använd
Nornans Jästpulver
Försäljes i välsorterade affärer.

Kylsalvan FROSTIN
är ett af fackmän utexperimenteradt, absolut ofarligt medel mot frostsador å såväl ansikte som händer. Mer än 15-årig frostsada botad! Ingen humbug. Stor efterfrågan. Pris 3:75 + porto direkt från fru A. Hellberg, Box 234, Stockholm.

Skånska Handelsbanken.
Fonder 21,850,000 kronor.
Stockholmskontor: Arsenalsgat. 9.
Filialex: { Södermalmstorg 8.
 Sturegatan 32.
Uthyr kassafack.
Emottager värdehandlingar i öppet eller slutfet förvar.
Fondafdelning. Kassafack.
Idun utgifves denna vecka i A och B.

Dragning förestår! **Dragning förestår!**

Sv. Underofficerarnas Lotteri

Utomordentligt stora
vinstmöjligheter!

8,000

kr. värde
Bondgård i Småland.
Areal 180 tld.

Stora, gedigna och framför allt .. praktiska vinster!

Köp lotter!

Pris **2** kr.

+10 öre för stämpel.

Köp lotter!

Pris **2** kr.

+10 öre för stämpel.

Utomordentligt stora
vinstmöjligheter!

8,000

kr. värde
Bondgård i Uppland.
Areal 55 tld.